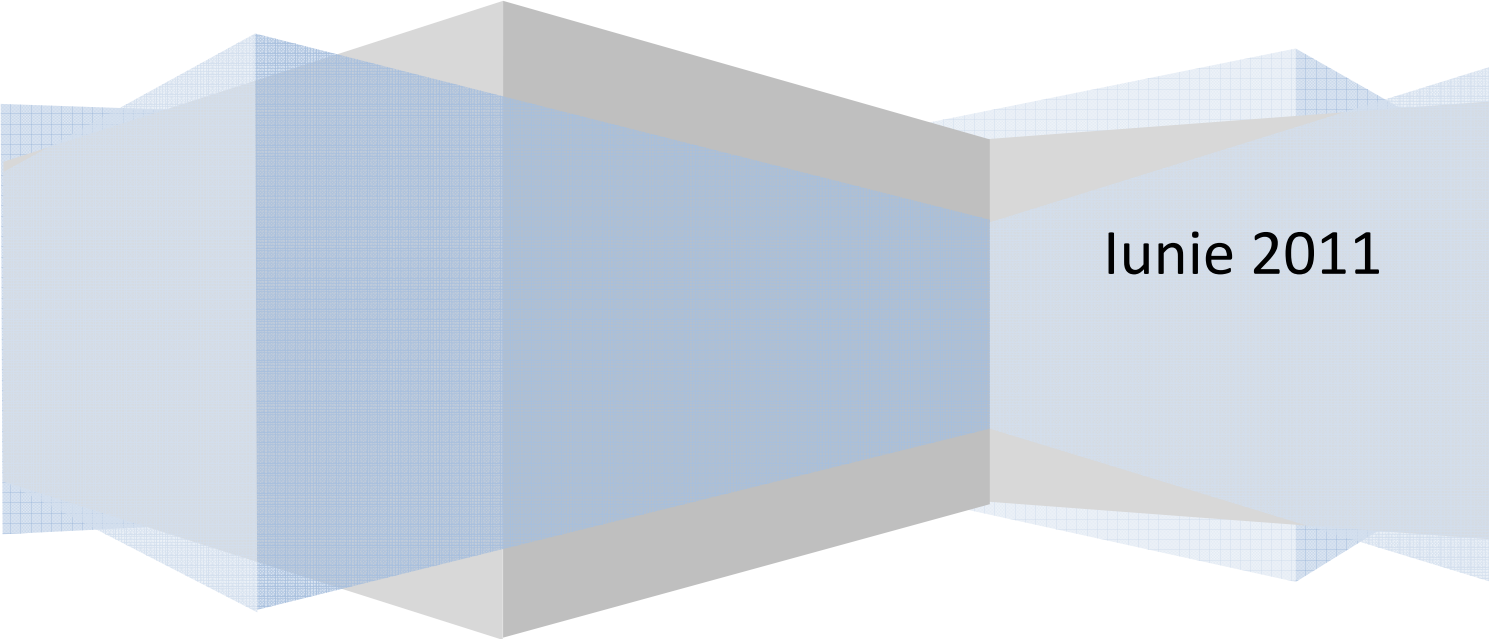

Analiză pe Țară

Națiunile Unite - Moldova

Iunie 2011

Cuprins

Introducere	1
1. Contextul Dezvoltării Naționale	2
1.1 Politică.....	2
1.2 Economie	2
1.3 Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și dezvoltarea umană	4
1.4 Sărăcie, venit, inegalitate	5
1.5 Integrarea europeană	7
1.6 Reforma guvernării și administrației publice.....	7
1.7 Descentralizarea și dezvoltarea locală.....	8
1.8 Conflictul înghețat din Transnistria.....	9
1.9 Mediul	9
1.10 Drepturile omului	10
1.11 Perspectiva de gen.....	11
1.12 Asistența externă.....	11
2. Provocări pentru dezvoltare și politici posibile de răspuns.....	12
2.1 Integrarea europeană și coordonarea donatorilor.....	12
2.2 Reforma guvernării și administrației publice.....	13
2.3 Sănătate.....	14
2.4 Educație	16
2.5 Protecție socială	17
2.6 Migrația	18
2.7 Drepturile omului și perspectiva de gen.....	19
2.8 Mediul	22
2.9 Munca, ocuparea forței de muncă, generarea de venit și investițiile.....	23
2.10 Descentralizarea și reintegrarea	25
3. Solicitarea de asistență pentru dezvoltare	25

INTRODUCERE

Anul precedent, Guvernul a realizat o activitate analitică extinsă, inclusiv Raportul privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) pentru 2010 și două Rapoarte Naționale privind Dezvoltarea Umană. Adițional, ONU a efectuat câteva analize precum contribuția ONU la Revizuirea Periodică Universală și eforturile comune ale ONU la Raportarea pentru Politica Europeană de Vecinătate. Un Program Comun al ONU cu privire la Consolidarea Sistemului Statistic (ILO, UN Women, PNUD, UNFPA și UNICEF) acordă sprijin Biroului Național de Statistică în perfecționarea disponibilității, calității și utilizării datelor statistice dezagregate.

Prin urmare, echipa ONU pe Țară a optat pentru realizarea unei Analize superficiale pe Țară, care să se axeze pe aspectele principale ale dezvoltării într-o manieră concisă. Obiectivul Analizei pe Țară este de a informa procesul de Planificare și Prioritizare Strategică al ONU prin identificarea problemelor prioritare curente legate de procesele de dezvoltare și de respectare a drepturilor omului în Moldova. Constatările sale trebuie să contribuie și mai mult la cartografierea activității Echipei ONU pe Țară și la determinarea avantajelor comparative ale ONU.

Tabel 1: Dezvoltarea indicatorilor economici și demografici în Moldova și Transnistria 2001-2009

Indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Populația, mii (sfârșitul anului)										
Moldova	3627,8	3618,3	3607,4	3600,4	3589,9	3581,1	3572,7	3567,5	3563,7	3560,4
Transnistria (estimări)	633,6	630,1	621,8	616,5	600	585	570	550	n.d.	n.d.
Produsul Intern Brut Nominal (PIB), milioane dolari SUA										
Moldova	1481	1662	1981	2598	2988	3408	4402	6056	5438	5810 ¹
Transnistria	199	250	309	405	486	586	650	770	955	n.d.
PIB în termeni reali comparat cu anul precedent, %										
Moldova	106,1	107,8	106,6	107,4	107,5	104,8	103	107,8	94,0	106,9
Transnistria	110,0	97,3	118,1	116,2	111,8	107,7	110,0	112,0	108,3	n.a.
Investiții în capital fix, comparate cu anul precedent (%) în prețuri curente										
Moldova	110,5	111,4	107,1	107,6	121,4	124	121,9	102,3	65,0	n.a.
Transnistria	115,6	90,8	85,3	122,2	97,5	104,3	93,6	98	67,7	n.a.

Sursa: Biroul Național de Statistică, IDIS Viitorul, Expert-Grup

¹ Baza de date a FMI de monitorizare economică mondială, aprilie 2011

1. CONTEXTUL DEZVOLTĂRII NAȚIONALE

De la declararea independenței sale în 1991, Republica Moldova a trecut printr-un șir de tranziții dificile cu costuri sociale enorme. Primele decenii ale independenței au fost marcate și de instabilitate politică și o recesiune economică profundă. În 2011, Moldova este încă o țară în tranziție și la etapa intermediară a numeroase reforme ale instituțiilor sale publice, legislației și agendei politice. Creșterea economică reînnoită din 2010 și oportunitățile potențiale legate de integrarea în Uniunea Europeană au creat un mediu favorabil pentru modernizare și schimbări pozitive în Moldova.

1.1 POLITICĂ

Complexitățile tranziției politice democratice continue sunt evidente din faptul că în Moldova au avut loc alegeri cel puțin o dată pe an, în perioada 2007-2011. În același timp, alegerile parlamentare care au avut loc începând cu anul 2009 nu au reușit să asigure alegerea unui președinte al țării, creând o incertitudine politică semnificativă. În plus, puterea este în mâinile unei coaliții constituite din câteva partide, care, la etapa inițială, a dat dovadă de abilități încă slabe de a implementa reforme complexe și dificile. Un element al stabilității vine în contextul politic prin îmbunătățirile recente în gestionarea proceselor electorale. Începând cu 2009, procesele electorale din Moldova au reușit să mențină credibilitatea în pofida alegerilor frecvente. Acest lucru a contribuit la reafirmarea procesului democratic și la consolidarea stabilității naționale într-un moment de tranziție politică frecventă.

1.2 ECONOMIE

Țara a atins rate relativ înalte de creștere economică între 2000 și 2005, dar a avut tendințe de schimbare în ultimii ani, în mare parte, datorită factorilor externi. După criza internațională din 2008 și 2009, economia Moldovei a revenit la creștere în 2010. În ultimul deceniu, creșterea economică a fost determinată, în mare, de remitențe, care stimulează consumul intern și exportul. Ambii promotori economici fac procesul de creștere vulnerabil în fața șocurilor externe, de exemplu prin intermediul costurilor la energie, cererii pe piețele de export sau fluxului de remitențe. Această vulnerabilitate este accentuată și de manifestările extreme ale naturii și calamitățile naturale, care au lovit frecvent țara în ultimii ani. Pe lângă necesitatea unor mecanisme adecvate de prevenire, contracararea eficientă a șocurilor externe imprevizibile frecvente necesită resurse financiare, care nu au fost disponibile în ultimul an. În 2011 sunt depuse eforturi continue, de comun acord cu Fondul Monetar Internațional (FMI) și cu sprijin bugetar extern t, pentru a reduce deficitul bugetar și a stabili economia. Datorită acestor inițiative, creșterea economică s-a restabilit mai rapid decât era preconizat ca răspuns la completarea inventarului de afaceri, consumul privat și exporturile nete, în timp ce inflația a rămas la nivel redus. FMI preconizează că

ritmul de creștere atins la moment va continua în 2011 și pe parcursul următorilor ani cu 4 – 5%, determinat de (i) cererea internă privată alimentată de remitențe și fluxuri de capital, și (ii) consolidarea exporturilor, susținută de cererea partenerilor comerciali care se restabilește și oferta generată de reforme. Cu toate acestea, țara încă nu s-a restabilit complet în urma impactului negativ al crizei financiare și economice globale din 2008-2009, având limitări bugetare severe la nivel național și local. În timp ce creșterile așteptate la prețurile globale pentru hrană și energie vor oferi o oportunitate pentru exporturile agricole, inflația prețurilor pentru hrană și energie va continua să fie o sursă de vulnerabilitate.

Ramura principală a economiei naționale a Republicii Moldova este tradițional agricultura. Contribuția sa la PIB a constituit 12% în 2010 și 17% împreună cu industria alimentară. Jumătate din producție este exportată. Producția agricolă are un potențial înalt de creștere (8% în 2010), dar este vulnerabilă la riscurile climaterice. Sectorul furnizează o treime din locurile de muncă existente în țară. Agricultura continuă să fie sursa de bază pentru existență în localitățile rurale; salariul lunar mediu al angajaților în sector atinge doar jumătate din salariul mediu pe economie. Condițiile climaterice extreme frecvente din ultimii ani au impus reorientarea sectorului spre un nivel nou de producție în agricultură, ținând cont de măsurile de adaptare și atenuare.

Tabel 2: Indicatorii macroeconomici principali, Republica Moldova 2000-2009

Indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rata reală de creștere a PIB, %	6,10	7,80	6,60	7,40	7,50	4,80	3,00	7,80	-6,0	6,9
Consumul gospodăriilor, % PIB	86,0 0	82,00	89,50	87,80	92,20	92,40	92,10	91,90	88,3	91,4
PIB, mil. dolari SUA	1,48 1	1,662	1,981	2,598	2,988	3,408	4,402	6,056	5,438	5,810
Exporturi de bunuri și servicii, mil. dolari SUA	566	644	790	985	1091	1052	1342	1591	1288	1541
Importuri de bunuri și servicii, mil. dolari SUA	892	1038	1402	1769	2292	2693	3690	4899	3278	3855
Balanța comerțului cu bunuri (prețurile FOB) și serviciile ca pondere a PIB, %	- 22,0 7	-23,72	-30,92	-30,15	-40,19	-48,17	-53,33	-54,62	-36,61	-39,82

Datoria externă totală ca pondere a PIB	113,30	109,43	97,45	72,48	69,52	74,18	75,55	68,21	80,25	82,25
Remitențe, mil. dolari SUA	242	323	484	701	915	1176	1437	1244	1182	n.d.
Ponderea transferurilor cetățenilor moldoveni de peste hotare în PIB, %	16,40	19,40	24,40	27,00	30,60	35,00	32,70	27,00	21,74	21,41
ISD, mil. dolari SUA	103	84	74	149	199	222	448	816	2604	2837
ISD ca pondere a PIB, %	7,0	5,1	3,7	5,7	6,6	6,5	10,2	13,5	47,8	48,8
Rata inflației (IPC, sfârșitul anului), %	6,30	4,40	15,70	12,50	10,00	14,10	13,10	7,3	0,4	8,1

Surse: Biroul Național de Statistică, Banca Națională a Moldovei

1.3 OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE ALE MILENIULUI ȘI DEZVOLTAREA UMANĂ

Moldova a adoptat Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) la nivel de țară și își menține angajamentul de a atinge aceste obiective prin diverse mijloace, inclusiv un nivel sporit de priorizare și intensificare a colaborării cu toți partenerii relevanți, inclusiv societatea civilă. Moldova a progresat cu ODM, 21 de obiective din 27 fiind pe cale de a fi atinse. Cu toate acestea, progresul nu a fost uniform în ultimul deceniu. ODM în domeniul educației, HIV/SIDA și TB, și mediului, inclusiv apa și sistemul de salubritate, probabil, nu vor fi atinse. Alte ODM pot fi atinse, dar cu indicatori înrăutățiți de inegalitate, care vor afecta drepturile copiilor și femeilor foarte sărace și excluse, inclusiv și în special romii. Inegalitatea în accesul la beneficiile sociale, serviciile medicale și alte servicii publice se va aprofunda. Chiar dacă au fost înregistrate progrese în sectorul medical, ce ține de mortalitatea infantilă și maternală, sunt necesare mai multe eforturi în privința HIV/SIDA și bolile contagioase, precum și accesului la apă potabilă. În educație au fost realizate îmbunătățiri importante în dezvoltarea timpurie a copiilor și în înscrierea la instituțiile preșcolare, dar sunt necesare mai multe eforturi, în special la alte niveluri ale educației preuniversitare.

În pofida realizărilor privind ODM, Moldova rămâne una dintre cele mai slab dezvoltate țări din Europa și din Comunitatea Statelor Independente. Indicele Dezvoltării Umane (IDU) al Republicii Moldova pentru anul 2010 a constituit 0,623, sub nivelurile atinse de statele vecine Ucraina și România. Diferențele în realizările dezvoltării umane între aceste țări sunt determinate, în principal, de nivelul de producție care este mai jos în Moldova (PIB pe cap de locuitor), dar și de realizări mai mici în domeniul educației și, într-o măsură mai mică, de

speranța de viață. În ultimele două decenii, IDU al Moldovei a scăzut de la 0,616 în 1990 la 0,552 în 2000 și s-a restabilit la 0,623 în 2010. Această tendință este simptomatică pentru multe procese de dezvoltare din țară, cu privire la situația generală de agravare în primul deceniu de independență și restabilire în al doilea deceniu. Cu toate acestea, îmbunătățirile realizate nu au reușit să ridice nivelul de bunăstare peste nivelurile inițiale din 1990. Raportarea privind ODM în 2010 a dezvăluit lacune serioase privind datele necesare pentru a identifica inegalitățile pe fiecare componentă a ODM.

Tabel 3a: Componentele Indicelui Dezvoltării Umane (IDU) – Republica Moldova 1993-2008

	1994	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ²	2008	2009	2010
PIB pe cap de locuitor: lei moldovenești, prețuri curente	1313	4402	5247	6227	7646	8890	10475	12483	14937	17625	16949	20171
Dolari SUA la Paritatea Puterii de Cumpărare*	2975	2112	2300	2533	2765	2028	2362	2561	2723	3004	2861	3088
Rata cărturării la adulți (%)	97,2	98,2	98,3	98,5	98,7	98,9	99,0	99,0	99,1	99,1	99,1	n.d.
Proporția globală brută de școlarizare (%)	70,2	70,3	70,4	70,7	71,0	70,9	71,7	71,2	69,9	69,2	68,9	n.d.
Speranța de viață la naștere (ani)	66,1	67,6	68,2	68,1	68,1	68,4	67,8	68,4	68,8	69,4	69,3	69,11

Tabel 3b: Tendințele IDU (conform metodologiei internaționale noi)³

1990	1995	2000	2005	2010
0,616	0,547	0,552	0,606	0,623

1.4 SĂRĂCIE, VENIT, INEGALITATE

Începând cu 2000, rata sărăciei a scăzut mai mult de două ori după o perioadă anterioară de majorare a ratei sărăciei. De-a lungul deceniului, performanța puternică de creștere a țării și fluxul de remitențe au contribuit la reducerea rapidă a sărăciei monetare. Totuși, aceste realizări importante nu au fost însoțite de îmbunătățiri cu aceeași viteză ale alor indicatori sociali după cum s-a văzut mai sus. În plus, încă nu este clar dacă rezultatele atinse în

² Valoarea IDU pentru 2007 în RDU Global reprezintă 0,720 față de 0,725 în RDUN pentru Moldova pentru perioada 2009/2010, deoarece calculele din RDUN se bazează pe date statistice actualizate.

³ Vezi Raportul Global privind Dezvoltarea Umană pentru 2010

domeniul eradicării sărăciei vor fi durabile, deoarece la moment ele încă depind mult de ratele vulnerabile de creștere și fluxul de remitențe, și de capacitățile financiare limitate ale guvernului de a contracara situațiile critice ale venitului la nivel de gospodării cu protecție socială. O îngrijorare suplimentară privind repartizarea rezultatelor creșterii și remitențelor asupra bunăstării este inegalitatea veniturilor gospodăriilor, care a rămas neschimbată în ultimii ani, atingând coeficientul Gini de 0,3. Raportul Global privind Dezvoltarea Umană pentru 2010 menționează că nivelul inegalității repartizării veniturilor reduce potențialul impact pozitiv al venitului asupra IDU al Moldovei cu 19,4%.

Tabel 4: Ratele sărăciei printre cele mai vulnerabile categorii în baza genului capilor gospodăriilor, 2009

Indicatori	Rata sărăciei absolute		Rata sărăciei extreme		Rata sărăciei absolute (total)	Rata sărăciei extreme (total)
	bărbați	femei	bărbați	femei		
Rata sărăciei (total), %	26,6	26,0	2,0	2,2	26,3	2,1
Rata sărăciei printre vârstnici, total, %	32,8	34,1	2,1	2,3	33,6	2,2
Inclusiv pe grupuri de vârstă:						
60 – 69	27,3	26,9	1,8	1,3	27,1	1,5
70 – 75	38,4	37,1	2,0	2,3	37,6	2,2
Peste 75	40,2	44,5	2,6	4,2	42,9	3,6
Rata sărăciei în rândul copiilor, total, %	27,3	29,0	2,3	3,6	28,1	2,9
Inclusiv pe grupuri de vârstă:						
Sub 5	26,6	26,7	2,6	3,8	26,6	3,2
5 – 9	25,8	30,6	2,6	3,5	28,1	3,0
10 – 14	27,8	29,5	2,1	2,6	28,6	2,4
15 – 18	28,6	29,0	2,0	4,3	28,8	3,2
Fermieri	46,8	47,3	4,3	4,5	47,0	4,4
Angajați în agricultură	48,5	47,7	5,5	7,0	48,1	6,3
Pensionari	36,4	35,0	2,7	2,8	35,6	2,8
Gospodării cu 3 și mai mulți copii sub 18 ani	45,5	49,3	5,6	6,9	47,5	6,3
Gospodării cu 3 și mai mulți copii sub 16 ani	48,9	52,5	7,0	8,1	50,8	7,5
Gospodării conduse de persoane cu studii de bază/primare	47,9	45,8	4,5	4,1	46,7	4,3

Gospodării conduse de persoane fără studii primare și analfabete	52,9	59,2	7,4	8,7	57,0	8,3
Gospodării alcătuite dintr-o singură persoană	29,3	29,8	3,0	2,3	29,7	2,5
Gospodării care trăiesc din indemnizații de șomaj	17,5	35,8	10,4	0,0	28,6	4,1

Sursa: Biroul Național de Statistică

În ultimii doi ani, Republica Moldova a trecut printr-o perioadă de recesiune economică, care a dus la stagnarea reducerii sărăciei și, al doilea an consecutiv, sărăcia este în creștere în localitățile rurale, unde locuiesc 80% din persoanele sărace din țară. Prin urmare, populația rurală este cel mai vulnerabil segment al societății în ceea ce privește bunăstarea și securitatea. O altă categorie vulnerabilă de populație sunt copiii. 38% din copiii din localitățile rurale se află sub pragul sărăciei față de 13% din copiii din localitățile urbane. Aceste diferențe sunt în creștere. Peste jumătate din gospodăriile cu trei sau mai mulți copii nimeresc sub incidența sărăciei. Copiii din familiile cu trei sau mai mulți copii, din familiile foarte sărace ale chintilei inferioare, din familiile de romi, din familiile afectate de HIV/SIDA, din familiile rurale și copiii cu dizabilități înregistrează indicatori reduși la capitolul sănătate, educație și protecție socială, și au acces mai redus la servicii în aceste localități.

1.5 INTEGRAREA EUROPEANĂ

Negocierile pe marginea unui acord nou cu UE sunt în desfășurare și curând va fi semnat un Acord de Asociere. Moldova se angajează, prin acest acord, să implementeze un șir de acțiuni în domeniile cheie ale justiției și drepturilor omului, libertatea mass media și liberalizarea economiei. Acordul de Asociere este completat de alte angajamente precum planul de acțiuni privind liberalizarea vizelor, care a fost lansat recent. În paralel, Moldova și UE vor începe negocierile pentru un Acord de Liber Schimb Profund și Comprehensiv.

Guvernul Republicii Moldova consideră integrarea europeană cea mai fundamentală prioritate a politicii interne și externe. Presupunerea ce stă la baza acestui obiectiv al politicii este că implementarea responsabilă a angajamentelor, ce derivă din cursul european, este cea mai eficientă cale de atingere a modernizării politice, economice și sociale. Integrarea europeană furnizează un context puternic pentru reforme în mai multe domenii, dar poate eroda drepturile sau împiedica dezvoltarea unor culturi puternice de protecție a drepturilor în anumite domenii, în special, drepturile migranților, cu excepția cazurilor când angajamentul ONU în acest domeniu este puternic.

1.6 REFORMA GUVERNĂRII ȘI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Strategia Națională de Dezvoltare (2008-2011) a admis slăbiciunea capacității existente a administrației publice și abilității sale de a presta serviciu public calitativ. În 2007, situația

din administrația publică putea fi caracterizată prin nerespectarea prevederilor cadrului legal actual, a standardelor europene și prin mecanisme ineficiente de aplicare a legii; fluctuația semnificativă de personal cauzată de salariile insuficiente ale funcționarilor publici; lipsa unui organ central, care să elaboreze și să promoveze politici și proceduri în privința angajărilor în serviciul public; o abordare fragmentată față de formarea continuă a funcționarilor publici; calitatea și eficiența proastă a serviciilor publice; și dialogul insuficient cu societatea civilă. Procesul continuu de reformare a administrației publice centrale are ca scop îmbunătățiri în cinci sectoare: i) organizare, ii) cadru legal, iii) procese de luare a deciziilor, iv) gestionarea resurselor umane, și v) gestionarea finanțelor publice, cu accent deosebit asupra perfecționării eficienței cheltuielilor publice. În pofida unor progrese, implementarea reformelor administrației publice în 2011 a fost lentă din cauza mai multor factori, inclusiv alegerile frecvente, resursele bugetare insuficiente și fluctuația semnificativă de resurse umane. În plus, ca rezultat al procesului de reformare au fost întreprinse multe inițiative legislative și politice, dar elementele cheie ale implementării rămân în urma afirmațiilor legislative și politice.

1.7 DESCENTRALIZAREA ȘI DEZVOLTAREA LOCALĂ

Al doilea pilon al reformei administrației publice este procesul de descentralizare în Moldova, care a parcurs câteva etape și a fost afectat de schimbări în sistemele de putere politică responsabile de administrarea statului și a produs îmbunătățiri și a pierdut teren. Autoritățile locale trebuie să joace un rol semnificativ în prestarea serviciilor publice de bază, inclusiv a serviciilor sociale și să poarte responsabilitatea principală pentru aprovizionarea cu apă și canalizare, construcția drumurilor, întreținere și încălzire. În prezent, în cele 32 de raioane, autoritățile locale sunt fragmentate și finanțate insuficient. Ele prestează servicii, care în mare măsură sunt inadecvate și de calitate proastă, sau nu le prestează deloc. Autoritățile locale au autonomie financiară limitată și potențial financiar limitat, iar bugetele lor depind de nivelurile superioare ale guvernului. Sistemul de transferuri este ineficient, imprevizibil, opac și oferă puține motivații pentru responsabilitatea financiară.

Din 2009, guvernul a recunoscut explicit că descentralizarea reprezintă un aspect esențial în agenda reformelor pe țară, deosebit de importantă în contextul aspirațiilor țării de integrare în Uniunea Europeană. Scopul este de a perfecționa gestionarea resurselor și a aduce serviciile de calitate mai aproape de cetățeni; de a consolida sistemul de autonomie financiară locală (conform standardelor Uniunii Europene); de a oferi mai multe puteri de luare a deciziilor autorităților locale în baza principiilor de transparență, legalitate, eficiență, responsabilitate și solidaritate administrativă; și de a crea un cadru legislativ mai stabil, clar și aplicabil cu privire la finanțele publice locale. Cu acest scop general în vizor, un proiect al Strategiei de Descentralizare este supus unor consultații obligatorii diverse înainte de a fi prezentat Parlamentului pentru examinare și aprobare. Acest proces va fi urmat de elaborarea strategiilor de descentralizare sectorială.

Trăsătura procesului de reformă funciară realizată în anii 90 a contribuit la crearea trăsăturii structurale cronice a sărăciei rurale. Infrastructura rurală continuă să fie într-o stare proastă: în timp ce drumurile și facilitățile principale sunt într-o stare bună, starea drumurilor rurale, aprovizionarea cu energie și apă pentru necesitățile gospodăriilor și pentru irigație, au cel mai mare impact negativ asupra venitului din agricultură. Lipsa relativă de furnizare a produselor și instrumentelor financiare potrivite pentru întreprinderile rurale agricole rămâne în continuare o constrângere serioasă asupra creșterii veniturilor din aceste surse.

1.8 CONFLICTUL ÎNGHEȚAT DIN TRANSNISTRIA

Regiunea separatistă Transnistria continuă să reprezinte o amenințare tacită pentru stabilitatea Republicii Moldova. Implicarea Uniunii Europene în conflictul dintre Republica Moldova și Transnistria a sporit în ultimii ani, în special, o dată cu negocierea în 2004 a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova privind Politica de Vecinătate Europeană în Dezvoltare, care cheamă la „responsabilitate comună în prevenirea și rezolvarea conflictelor”; crearea Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontieră pentru Moldova și Ucraina, în 2005, precum și desemnarea unui Reprezentant Special al Uniunii Europene în Republica Moldova în același an.

1.9 MEDIUL AMBIANT

Condițiile climaterice și calamitățile naturale precum seceta, inundațiile, ploile cu grindină, deteriorarea ecosistemelor și serviciilor lor, eroziunea solului și alunecările de teren afectează negativ dezvoltarea țării. În ultimii ani au fost înregistrate progrese în ceea ce privește elaborarea politicilor la nivel sectorial și, în prezent, o nouă Strategie Ecologică Națională este în proces de elaborare, pavând calea spre o abordare mai sistemică și coerentă în procesul de elaborare a politicilor. La ora actuală, schimbările climaterice sunt recunoscute în Republica Moldova drept o provocare cheie dată fiind frecvența și intensitatea tot mai mare a calamităților naturale și vulnerabilitatea înaltă a populației, economiei și mediului ambiant al țării. Managementul îmbunătățit al mediului și stoparea degradării acestuia sunt o prioritate curentă a țării. Cu toate acestea, capacitățile și resursele necesare pentru a întreprinde acțiuni în aceste domenii sunt încă reduse. Sectorul ecologic încă nu este perceput ca un promotor al creșterii, iar legăturile dintre dezvoltarea socio-economică și managementul mediului, precum și beneficiile ce derivă din starea mai bună a mediului nu sunt recunoscute suficient.

În vederea atingerii țintelor aferente la ODM 7, apa, canalizarea și gestionarea deșeurilor sunt sectoarele ce trezesc cea mai mare îngrijorare. În timp ce aceste sectoare beneficiază de atenție semnificativă din partea comunității donatorilor și au fost înregistrate progrese în ultimii ani, doar jumătate din populație are acces la surse sigure de apă și sisteme de canalizare, iar lipsa accesului este deosebit de pronunțată în mediul rural; grupurile excluse cum sunt romii, care locuiesc în localități marginalizate sunt deosebit de afectate.

1.10 DREPTURILE OMULUI

În septembrie 2009, guvernul a inclus drepturile omului pe noua sa agendă și a inițiat un șir de procese orientate spre schimbări substanțiale. În mai 2010, Moldova a fost aleasă pentru prima dată în Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului. În a doua jumătate a anului, guvernul a ratificat două tratate internaționale majore: Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale și Convenția Internațională cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Au fost elaborate politici, strategii și planuri noi pentru a aborda egalitatea genurilor, exploatarea prin muncă a copiilor, tortura și tratamente necorespunzătoare în detenție, precum și incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. Un nou Plan de Acțiuni Național privind Drepturile Omului 2011-2014 și proiectul legii cu privire la anti-discriminare urmează să fie adoptate ca parte a priorităților legate de liberalizarea vizelor cu Uniunea Europeană. În ultimii cinci ani, cadrul legal a fost îmbunătățit în domeniile violenței domestice, drepturilor angajaților, adunărilor publice, sănătății sexual-reproductive, prevenirii și combaterii traficului de persoane, protecției drepturilor migranților, protecției refugiaților și solicitanților de azil și în domeniul judiciar. De asemenea, este pozitiv apreciat efortul declarat de guvern de a adera, în 2011, la Convenția din 1954 privind Statutul Apatrizilor și la Convenția din 1961 privind Reducerea Cazurilor de Apatridie.

Cu toate acestea, au fost înregistrate progrese foarte limitate într-un șir de alte domenii, precum impunitatea pentru tortură și tratamente inadecvate din partea forțelor de poliție. Nici o persoană nu a fost deferită justiției în legătură cu abuzurile în domeniul drepturilor omului, care au avut loc în cadrul tulburărilor din aprilie 2009. Potrivit unui studiu recent, două treimi din oamenii care au fost deținuți sau investigați de poliție s-au plâns de tratamente inadecvate. În pofida anumitor realizări în prevenirea traficului de persoane, prestarea serviciilor de asistență și prevenirea corupției și impunității, fenomenul rămâne o problemă serioasă. Moldova urmează încă să decriminalizeze migrația ilegală. În calitate de o componentă importantă a drepturilor omului, drepturile copilului ocupă un loc semnificativ în agenda Guvernului și cea a ONU. În pofida progreselor obținute, aspectele precum violența, exploatarea, abuzul și neglijarea rămân în continuare probleme serioase pentru Republica Moldova. În plus, nivelul de discriminare și tratamentul de marginalizare față de anumite grupuri, inclusiv romi, persoanele cu dizabilități și persoanele infectate cu HIV/SIDA sunt încă foarte înalte. O îngrijorare deosebit de serioasă ține de tratamentul lesbienelor, homosexualilor, bisexualilor și persoanelor transgender și comunităților acestora, intensificată de o mobilizare curentă a forțelor conservatoare împotriva lor. Trebuie să fie create mecanisme de suport inter-ministerial pentru a promova integrarea refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară și a facilita participarea lor deplină în societate. Într-un șir de domenii, încă nu sunt aplicate sau implementate eficient legi și politici îmbunătățite.

O evaluare detaliată a situației cu privire la drepturile omului efectuată în februarie 2011 este inclusă în Anexă.

1.11 PERSPECTIVA DE GEN

Indicele Dezvoltării Umane sensibil la dimensiunea gen pentru Republica Moldova atinge nivelul de 0,429 față de cel de 0,623 pentru toată populația. Diferența reflectă pierderea la capitolul dezvoltare umană pentru femei din cauza dezavantajelor pe care le întâmpină la capitolul sănătate reproductivă, împuternicire și activitate economică. Persistența inegalităților în Moldova obstrucționează dezvoltarea țării și limitează capacitatea sectoarelor dezavantajate de a-și realiza pe deplin capacitățile umane. Femeile sunt în continuare reprezentate foarte puțin în domeniul serviciului public; există o segregare extinsă a genurilor pe orizontală și pe verticală la serviciu; anumite procese medicale denotă rezultate ce depind mult de gen în detrimentul femeilor.

Legi și politici în domeniul egalității genurilor există în Moldova. Egalitatea genurilor este inclusă în constituție și prevăzută în Legea din 2006 cu privire la oportunitățile egale pentru femei și bărbați. Strategia Națională privind Egalitatea Genurilor 2008-2015 stabilește obiective politice pe marginea egalității genurilor și acțiunilor prioritare. În plus, Moldova a semnat un șir larg de convenții internaționale, care prevăd egalitatea genurilor, inclusiv Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și Convenția Internațională asupra Eliminării Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei. În timp ce baza politică pentru egalitatea genurilor stabilită de Guvernul Republicii Moldova este lăudabilă, normele patriarhale s-au dovedit a fi rezistente la schimbare, iar politicile și legile orientate spre asigurarea egalității genurilor nu au fost susținute suficient de resurse necesare pentru implementarea deplină. În afară de aceasta, autoritățile publice precum instanțele de judecată nu au dorit sau nu au fost în stare să aplice legislația privind egalitatea genurilor.

1.12 ASISTENȚA EXTERNĂ

Ședința Grupului Consultativ: Forul de Parteneriat pentru Republica Moldova s-a întrunit la Bruxelles la 24 martie 2010, pentru a susține acțiunile guvernului. 52% din cele 2,6 miliarde dolari SUA (1,9 miliarde EURO) alocate de partenerii bilaterali și multilaterali de dezvoltare reprezintă granturi, iar 48% - împrumuturi, pe care Republica Moldova le va accesa în tranșe de concesiune, cu o perioadă de grație de la cinci la zece ani și o rată a dobânzii cuprinsă între 0 – 1,2%. În contextul majorării ajutorului destinat țării, au fost depuse eforturi semnificative în trecutul recent pentru a spori coordonarea și eficiența ajutorului, din partea guvernului și a donatorilor, dar totuși în contextul în care donatorii mai mici s-au retras.

Consiliile de coordonare sectorială în anumite sectoare, precum sănătatea, protecția socială, egalitatea genurilor, mediul și energia sunt tot mai puternice și conduse de ministerele de resort, în timp ce în alte sectoare, ele rămân slabe sau nu există.

2. PROVOCĂRI ÎN CALEA DEZVOLTĂRII ȘI SOLUȚII POSIBILE DE POLITICI

2.1 INTEGRAREA EUROPEANĂ ȘI COORDONAREA DONATORILOR

Cât privește integrarea în UE, negocierile Guvernului Republicii Moldova cu Uniunea Europeană sunt în derulare pentru un Acord de Asociere. Negociatorii din ambele părți au remarcat progresul rapid în aceste negocieri, cu cea de-a șasea rundă desfășurată în aprilie 2011. Totuși, acest progres este în contrast cu întârzierile tot mai vizibile în implementarea reformelor pro-europene anunțate de guvernul actual. O concluzie temporară a negocierilor a fost anunțată pentru secțiunile selectate, precum administrarea justiției, libertățile civile și securitatea internă. Negocierile capitolului economice sunt avansate, cu excepția transportului, mediului și impozitelor. În același timp, lipsa progresului în implementarea reformelor pro-europene promise este tot mai aparentă. Guvernul pro-european de coaliție din Republica Moldova, care este deja de doi ani la putere, nu a putut realiza reforme majore într-un șir de sisteme. Progrese în calea integrării europene realizate nu doar pe hârtie vor necesita susținerea donatorilor ca o completare la ceea ce poate oferi Bruxelles. Agențiile ONU sunt bine poziționate pentru a susține acest proces, datorită cunoștințelor și experienței bogate în dezvoltarea capacităților și abilităților lor de a acționa rapid și flexibil.

Pe termen mediu, integrarea europeană trebuie să fie un promotor al schimbării, nu un scop în sine. Țara trebuie să aducă standardele Uniunii Europene în Republica Moldova, să implementeze reformele, inclusiv să asigure supremația legii și libertățile fundamentale, dezvoltând o economie de piață vibrantă, reducând sărăcia și atingând ODM. Realizarea acestor imperative prin învățarea de la experiența statelor membre ale UE și a statelor în proces de aderare, cu sprijin politic și financiar important din partea Uniunii Europene este o precondiție vitală pentru dezvoltarea durabilă. Acordul de Asociere va chema autoritățile la acțiuni concrete în câteva domenii prioritare. Cadrul instituțional al Guvernului pentru coordonarea implementării Acordului de Asociere va trebui ajustat și consolidat.

Progresul în calea integrării europene va avea un impact pozitiv asupra sănătății, justiției și drepturilor omului, dar dacă nu va fi priorizat de către Guvern, accesul grupurilor vulnerabile ale populației la servicii și protecție socială ar putea fi trecut cu vederea. În plus, integrarea în Uniunea Europeană ar putea influența negativ drepturile migranților. Vor fi necesare eforturi pentru a asigura faptul ca Republica Moldova să beneficieze deplin de acest proces de integrare și, în același context, pentru a reduce eventualele dezavantaje ce ar putea rezulta din proces. Numărul donatorilor în sănătate, educație, protecție socială și justiție va continua să fie scăzut în anii următori. Donatorii noi vor susține Republica Moldova, dar nu la același nivel ca și donatorii „tradiționali”. Utilizarea resurselor altor donatori și parteneri de dezvoltare, în special, pentru populația vulnerabilă și copii, va fi o sarcină importantă a ONU, la fel ca și asigurarea faptului ca reformele implementate în contextul integrării europene să constituie cele mai bune practici și vină cu cele mai înalte

standarde de protecție a drepturilor omului pentru toate persoanele și grupurile din Republica Moldova.

2.2 REFORMA GUVERNĂRII ȘI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Republica Moldova se bazează pe o administrație publică care nu dispune de persoanele și structurile necesare pentru a elabora și implementa politici în vederea promovării priorităților naționale. Multe funcții cheie sunt vacante sau nu sunt asigurate cu personal suficient. Reforma a fost realizată în două etape, accentul inițial fiind pus pe reforma administrației publice centrale. Procesul de reformă centrală a fost limitat la planificarea strategică, analiza funcțională a sectoarelor și instituțiilor și la unele acțiuni de ajustare a cadrului legal. Cu toate acestea, unele recomandări nu au fost implementate, iar elementele cheie ale implementării lipseau, precum reforma sistemului de salarii și grade în serviciul public și optimizarea structurilor pentru un proces decizional mai eficient. Îmbunătățirea nivelului de prestare a serviciilor publice a fost lentă, iar eforturile de a reduce corupția nu erau susținute. Serviciul public nu poate atrage și nici reține angajații pe termen lung. Acesta trebuie să devină atractiv pentru a avea numărul optim de personal, a fi dinamic, calificat și bine plătit. Este de înțeles faptul că procesele de management al schimbării în Guvern necesită timp și sunt dificile după natura lor. Ele necesită voință politică puternică, resurse semnificative, sisteme eficiente, transparență și responsabilitate.

O provocare importantă a guvernării actuale este funcționarea acesteia într-o coaliție formată din trei partide politice. Acest aspect denotă alte lucruri importante ale unui stat democratic: participarea societății civile, încrederea publică în partidele politice, puterea legislativă funcțională, legea supremă incluzivă, non-interpretabilă și echilibrată, mass media independentă, respectarea drepturilor omului și participarea egală în funcționarea statului atât a bărbaților cât și a femeilor. Este esențial ca îmbunătățirile funcțiilor legislative să însoțească consolidarea proceselor electorale. Alegerile libere și corecte constituie baza legitimității puterii, iar procesele electorale din Republica Moldova, chiar dacă înregistrează rezultate pozitive, necesită mai multe perfecționări în ceea ce privește înregistrarea alegătorilor, reflectarea adecvată în mass media și votarea în afara țării.

Este așteptată totodată și o revizuire constituțională comprehensivă pentru a consolida guvernarea democratică. Aceasta va trebui complementată cu crearea unui Parlament reprezentativ, eficient și deschis. Reforma electorală va face parte din acest pachet de consolidare a democrației, pentru a asigura faptul că un sistem credibil funcționează pe bază de principii de transparență, libertate și egalitate.

Guvernul va conduce reformele în sectoarele prioritare, după cum sunt: coordonarea politicilor și reformelor, educație, sănătate, protecție socială, afaceri interne, agricultură și afaceri externe. Pentru aceasta, va trebui să fie susținută dezvoltarea capacităților instituționale ale instituțiilor principale în acest domeniu. Anti-corupția va trebui să treacă ca un fir roșu prin procesul de management al schimbării prin consolidarea capacităților

organelor anti-corupție și promovarea principiului zero-toleranță. Beneficiile tehnologiilor informaționale și ale comunicațiilor vor fi explorate ca instrument important pentru accelerarea reformelor.

2.3 SĂNĂTATE

Țara nu a reușit să oprească răspândirea epidemiilor precum HIV/SIDA și tuberculoză, inclusiv formele de tuberculoză rezistente la multiple medicamente, precum și să înlăture componentele determinante ale bolilor transmisibile. Cel mai probabil, incidența acestor infecții va continua să crească în anii următori sau, în cel mai bun caz, se va stabili. Va fi dificil de a menține această stabilizare, în special, în condițiile scăderii preconizate a sprijinului extern prin intermediul Fondului Global (GFATM) și disponibilității limitate a resurselor publice pentru activitățile de sănătate publică. În plus, povara de la bolile non-transmisibile este în creștere, inclusiv răspândirea factorilor de risc precum tutunul și consumul de alcool. În același timp, țara se confruntă cu amenințări suplimentare de sănătate din cauza schimbării climei, de exemplu, prin creșterea planificată a frecvenței valurilor de căldură și inundațiilor, care duc la majorarea numărului de boli cardiovasculare și bolilor transmise prin apă, respectiv. Reformele complexe în sistemul medical trebuie să avanseze pentru a finaliza reforma asistenței medicale în scopul consolidării asistenței primare, raționalizării rețelei de spitale, dezvoltării mediilor potrivite de îngrijire ambulatorie a pacienților și sporirii atenției față de îngrijirea pe termen lung. Acest lucru va necesita investiții și o bază financiară stabilă de-a lungul anilor. Există o problemă deosebit de gravă în privința resurselor umane pentru sănătate și necesitate suplimentară de ajustări legale și structurale pentru integrarea în UE.

Tabel 5: Căile de transmitere a HIV în Republica Moldova 2001-2009

	2001		2003		2005		2007		2008		2009	
	Abs.	% din total	Abs.	% din total	Abs.	% din Total	Abs.	% din total	Abs.	% din total	Abs.	% din total
Utilizarea drogurilor	178	76,72	138	54,54	228	42,77	222	30,37	135	17,85	86	12,2
Sex heterosexual	47	20,26	110	43,48	290 3	54,40	502	68,67	597	75,56	572,	81
Sex homosexual	0	0	1	0,39	5	0,93	0	0	2	0,25	3	0,4
Trans. perinatală	0	0	4	1,58	10	1,88	7	0,95	18	2,	27 8	1,1
Nedeterminat	7	3,01	0	0	0	0	0	0	38	4,68	35	5,0
TOTAL	232	100	253	100	533	100	731	100	790	100	704	100

Sursa: Ministerul Sănătății, Raportul UNGASS 2009, Raportul ODM 2010

Rapoartele în domeniul sănătății urmează să devină operaționale, ceea ce va permite o monitorizare mai bună a cheltuielilor în domeniul sănătății, inclusiv în domeniul HIV/SIDA. Va fi necesar sprijin intens și consolidarea capacităților pentru a asigura utilizarea potrivită a codificării și raportării. Va fi necesară dezvoltarea organizațională extinsă pentru a aborda fragmentarea responsabilităților și deficiențelor în coordonarea implementării Programului Național privind HIV/SIDA. Secretariatul Consiliului Național de Coordonare trebuie să fie bine instituționalizat și să obțină independență financiară față de GFATM. Sistemul național de monitorizare și evaluare pentru programele de sănătate trebuie să fie consolidat în continuare pentru a asigura planificarea strategică bazată pe dovezi pentru o acoperire mai bună și prestare a serviciilor de calitate.

Moldova a înregistrat progrese semnificative în reducerea mortalității infantile, iar rata mortalității infantile este în descreștere treptată. În pofida îmbunătățirilor, inegalitățile sunt înregistrate la capitolul rezultatelor obținute la capitolul sănătate. Astfel, copiii din mediul rural și familiile sărace au mai multe șanse de a deceda până la vârsta de cinci ani. Mortalitatea maternă fluctuează în ultimii ani și este cauzată, în mare parte, de factori sociali. Acoperirea universală a asigurării medicale pentru copii și gravide este un pas pozitiv și poate fi îmbunătățit în continuare pentru a asigura accesul la toate serviciile și medicamentele necesare.

Pentru a aborda provocările principale din sector, următoarele activități politice au fost considerate prioritate de agențiile ONU active în Republica Moldova: expansiunea serviciilor medicale speciale pentru tineri și copii existente deja la o abordare de ciclu sănătos de viață de la tineri la vârstnici; o abordare integrată față de sănătatea copilului și a mamei pentru a aborda progresul în privința ODM; pașii spre acoperirea universală a asigurării medicale și finanțarea sa stabilă și durabilă; efortul comun al ONU de a oferi sprijin Guvernului la menținerea aceluiași nivel de reacție la epidemia HIV și de a accelera măsurile pentru TB cu atenție pe TB rezistentă la multiple medicamente; reforma serviciilor sănătății publice; dezvoltarea capacităților de a răspunde la povara tot mai mare de la bolile non-transmisibile; monitorizarea accesului, calității și prețurilor la produsele farmaceutice pentru asigurarea accesului; sporirea capacităților autorităților medicale naționale de a face față urgențelor din domeniul sănătății publice; abordarea necesității urgente de restructurare a resurselor umane și aspectelor ce țin de mobilitatea personalului medical; consolidarea asistenței medicale primare și asigurarea accesului echitabil; optimizarea sectorului spitalelor pentru ca acesta să devină optim și să presteze servicii calitative; promovarea investițiilor în infrastructura asistenței medicale pentru a avea serviciile tehnologiilor informaționale și de comunicații și de e-sănătate potrivite asigurând, în același timp, confidențialitatea și protecția datelor personale; susținerea îmbunătățirii guvernării sistemului de sănătate pentru implementarea politicii naționale cu privire la sănătate și strategia privind sistemul de sănătate, și măsurarea performanței sectorului.

2.4 EDUCAȚIE

Situația în domeniul educației a devenit critică în Republica Moldova. Înrolarea în școala primară a scăzut de la 93 în 2000 la 87% în 2009. În aceeași perioadă, înrolarea copiilor în educația preșcolară a arătat o tendință pozitivă, sporind de la 44% în 2000 la 75% în 2009. Chiar dacă nu există date dezagregate, se consideră că accesul copiilor vulnerabili la educație, în special, al romilor și copiilor cu dizabilități, este cu mult mai mic. La fel, accesul grupurilor vulnerabile la grădinițe continuă să fie o provocare.

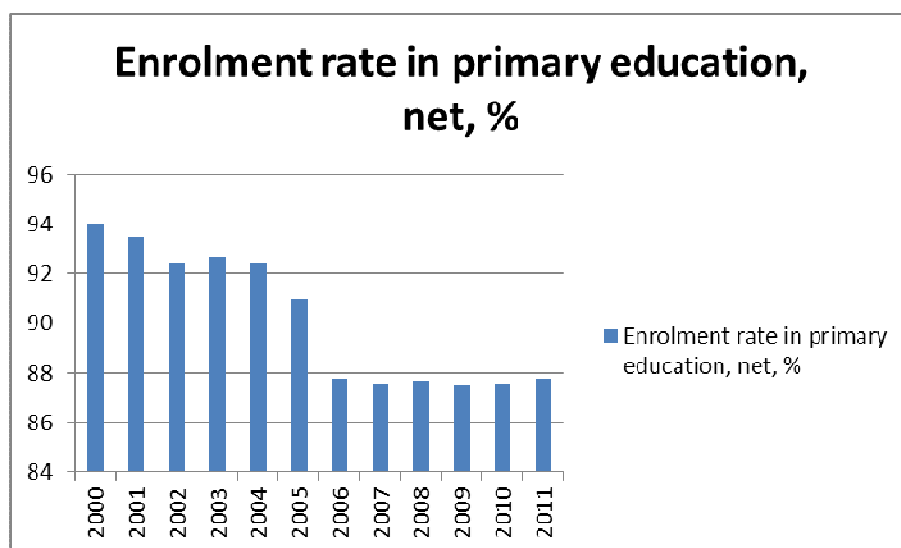
Numărul redus de copii de vârstă școlară și capacitatea redusă a unor școli determină costuri nejustificate. În timp ce în Republica Moldova cheltuielile aferente sistemului educațional au crescut la echivalentul a 9% din PIB, calitatea serviciilor prestate a rămas neschimbată. Calitatea, componența, statutul și condițiile de lucru ale cadrelor didactice afectează calitatea educației, în special, în localitățile rurale. Calitatea educației este afectată negativ de metoda finanțării din sistemul educațional, care nu dispune de motivații necesare pentru utilizarea eficientă a resurselor.

Sistemul de monitorizare și evaluare trebuie să fie mai integrat, sistematic și ajustat la standardele internaționale. Lipsa unor date comparabile la nivel internațional și sigure în domeniul educației va rămâne o problemă, deoarece ea subminează capacitatea ministerului de a formula politici bazate pe dovezi, susținute de finanțarea potrivită.

Fiind la curent cu aceste probleme, Guvernul Republicii Moldova a lansat o reformă ambițioasă și comprehensivă în educație. Monitorizarea minuțioasă a impactului reformei structurale asupra tuturor copiilor, în special, celor mai vulnerabili și acțiuni de corecție vor fi necesare pentru a asigura sporirea calității educației și prevenirea excluziunii unor copii din educație.

Presiunile interne și externe asupra reducerii bugetului în sectorul educației, pe de o parte, și îngustarea sau direcționarea protecției sociale, pe de altă parte, va continua în anii următori. Descentralizarea sectorului educației și a celui social va fi promovată în continuare. Întrebarea va fi dacă transferul de responsabilități va fi însoțit de transferul resurselor financiare adecvate și dacă capacitățile autorităților locale vor fi dezvoltate pentru a face față acestor funcții noi. În plus, sistemul de planificare și management în educație va continua să necesite consolidarea capacităților eficiente și pe termen lung la nivel central. Demografia și școlarizarea în descreștere vor spori necesitatea de a planifica și utiliza eficient finanțele în educație.

Diagrama 1: Ratele de încadrare în educația primară, 2000-2010, %

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

2.5 PROTECȚIE SOCIALĂ

Contextul pentru politicile în protecția socială în Moldova depășește cu mult cadrul obișnuit și este strâns legat de fenomenul schimbărilor demografice (natalitatea extrem de scăzută; îmbătrânirea rapidă) și migrația. Îmbătrânirea va impune cerințe de asistență socială și medicală substanțială, iar acordarea asistenței pe termen lung la costuri rezonabile va constitui o provocare majoră.

Prestațiile bănești trec de la principiul bazat pe categorii la cel bazat pe evaluarea veniturilor. Doar 65% din cele mai sărace 10% din populație sunt acoperiți cu ajutor social. Serviciile sociale rămân în continuare slab dezvoltate, fragmentate și finanțate insuficient, iar în multe cazuri nu există mecanisme sau standarde de finanțare, care ar permite calcularea costurilor și planificarea. În afară de serviciile prestate de ONG-uri în orașele mari, finanțate, de obicei, de donatori internaționali, serviciile de identificare, protecție socială și reintegrare lipsesc. Ajutorul social și serviciile sociale nu sunt gestionate în mod complementar și trebuie să fie depuse multe eforturi pentru a promova participarea deplină a grupurilor precum romii, refugiații, persoanele cu dizabilități și alte comunități dezavantajate.

Guvernul a inițiat reforma sistemului de îngrijire rezidențială a copilului în 2007. De atunci, numărul copiilor din instituțiile rezidențiale a scăzut cu aproape 40% până la 6900. Cu toate acestea, rata de instituționalizare a copiilor continuă să fie una din cele mai înalte în regiune. Majoritatea acestor copii nu sunt orfani și ajung în îngrijirea rezidențială din cauza sărăciei. Mai mult de jumătate de copii au dizabilități. Progresul necesar în elaborarea programelor de sprijin familial și în dezvoltarea serviciilor familiale substitutive este lent, iar mecanismele financiare existente nu încurajează autoritățile locale să investească în

susținerea comunitară a celor mai vulnerabile grupuri pentru a preveni separarea copilului de familie. În același timp, serviciile de reintegrare a acestor copii în familii, școli și comunități sau de susținere a familiilor să-i mențină pe acești copii acasă lipsesc.

Pedeapsa corporală este, tradițional, înrădăcinată adânc în Moldova, iar violența, în special, față de femei și copii, continuă să fie prezentă în școală și în familie. Pedeapsa corporală este aplicată la 16% din copiii sub un an. Până la vârsta de 6-7 ani, 57% de copii au experiență de a fi bătuți. Legislația recentă a scos în afara legii violența domestică, dar implementarea sa rămâne problematică din câteva cauze: legea nu dispune de mecanisme de implementare, trebuie să fie dezvoltate standarde și este necesară calcularea costurilor și bugetarea. Predominarea exploatarei prin muncă a copilului este, de asemenea, înaltă – 18% din copiii cu vârsta 5-17 ani. Majoritatea din ei lucrează în agricultură, adesea pentru familiile lor proprii. Exploatarea sexuală a copiilor devine treptat o problemă pentru Moldova. În timp ce cazurile de exploatare sexuală a copiilor de către turiștii străini au atras cea mai mare atenție, există indicații precum că exploatarea sexuală a copiilor de către Moldoveni este un fenomen ascuns.

Chiar dacă a fost adoptat un Program Național pentru Dezvoltarea unui Sistem Integrat de Servicii Sociale (2008-2012), comunitățile au în continuare capacități slabe de identificare timpurie a copiilor și familiilor vulnerabile și de satisfacere a necesităților acestora. Referirea copiilor vulnerabili între sectoare adesea lipsește, iar cooperarea inter-sectorială pentru elaborarea planurilor adecvate de intervenție este sporadică. ONU ar trebui să ofere asistență guvernului la dezvoltarea și implementarea unor mecanisme de cooperare inter-sectorială clare pentru a asigura faptul că drepturile tuturor copiilor, în special, ale celor mai vulnerabili sunt respectate, iar necesitățile lor sunt satisfăcute.

Lipsa datelor sigure, sistematice, dezagregate va rămâne o problemă pentru evaluarea necesităților de servicii sociale și prestații bănești, a furniza dovezi pentru elaborarea politicilor la nivel național și local și a măsura impactul acestor politici. Informația din recensământul populației din 2013 va fi crucial pentru abordarea provocărilor. Implementarea recensământului populației va necesita suportul ONU deja la etapa de pregătire înainte de 2013.

2.6 MIGRAȚIA

Migrația din Moldova, care a crescut progresiv în ultimii ani, a atins apogeul în 2008, volumul remitențelor ajungând la mai mult de 30 la sută din PIB. În următorii cinci ani, este de așteptat ca remitențele să crească din nou la nivelul înregistrat înainte de criză. Se estimează că până la 40 la sută din populația aptă de muncă din Moldova, se află în prezent în străinătate. Moldova a devenit mai conștientă de rezultatele potențiale ale migrației și de consecințele negative, cum ar fi exodul de inteligență, care afectează sectorul public și cel privat, precum și exploatarea migranților în străinătate și fenomenul copiilor și bătrânilor lăsați de izbeliște.

Tiparele de migrație și caracteristicile, cum ar fi sexul, destinațiile și tipurile de angajare, nu s-au schimbat semnificativ în ultimii ani. Cu toate acestea, trebuie să se accepte faptul, că diaspora avansează în ciclul său de maturitate și că ponderea emigrării permanente și a cazurilor de reîntregire a familiei va crește pe termen mediu-lung. Astfel de schimbări ar putea determina o scădere a remitențelor și a riscului ca un număr mare de imigranți să fie pierduți definitiv pentru țară, acest lucru având un impact negativ asupra dezvoltării demografice, economice și umane a țării. Este necesară susținere pentru dezvoltarea în continuare a capacității Moldovei de a menține contacte cu moldovenii de peste hotare și de a le acorda susținere pentru a încuraja OSC-urile din diasporă să direcționeze capitalul uman și financiar acumulat în străinătate, înspre dezvoltarea țării natale, activități filantropice, investiții economice productive și crearea de afaceri.

Prioritatea supremă de orientare a politicilor referitoare la migrație, susține obiectivele Republicii Moldova de apropiere de UE și de integrare europeană, prin activități de proiect și consultanță bazată pe dovezi referitoare la politici, inclusiv în contextul Parteneriatului de Mobilitate UE-Republica Moldova și a Planului de Acțiune UE-Republica Moldova privind liberalizarea regimului de vize, tinzând în același timp să asigure cele mai înalte standarde de protecție a drepturilor migranților în Republica Moldova.

Fiind o țară sursă și de tranzit pentru migrația ilegală și aspirând la eliminarea vizelor de călătorie în Europa, Moldova necesită asistență continuă de dezvoltare a capacităților, pentru a spori eficacitatea cadrelor și politicilor instituționale de gestionare a migrației. Mai mult decât atât, se prevede necesitatea de susținere a returnării voluntare asistate și a reintegrării migranților și asistență pentru migranții vulnerabili și persoanele afectate de migrație. Asistența pentru aceste grupuri ar putea fi legată de o reformă a sistemului protecției sociale, aflată în desfășurare. Trebuie să fie acordată, de asemenea, susținere eforturilor de ratificare a Convenției internaționale privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora. Pentru a asigura sustenabilitatea sistemului de pensii, trebuie să fie îndreptate eforturi suplimentare înspre încheierea unor acorduri bilaterale cu principalele țări de destinație, pentru portabilitatea beneficiilor de securitate socială.

2.7 DREPTURILE OMULUI ȘI PERSPECTIVA DE GEN

Drept rezultat al eforturilor de aprofundare a integrării europene a Republicii Moldova și datorită calității de membru al Consiliului pentru Drepturile Omului, pe care o deține aceasta, cât și din alte motive, drepturile omului vor rămâne o prioritate, asigurând un context pozitiv pentru reformă. Cu toate acestea, polarizarea politică a țării, va rămâne a fi un factor care împiedică într-o oarecare măsură impactul pozitiv asupra drepturilor omului în anumite domenii. Este de așteptat ca anumite sectoare să rămână rezistente la reformă, în special, Ministerul Afacerilor Interne și a alte domenii legate de securitate, precum și îngrijirea psihiatrică. Pentru realizarea reformelor în aceste domenii, sunt necesare eforturi

pe termen lung. Se așteaptă să continue promovarea viziunilor conservatoare ale bisericii în anumite domenii ale drepturilor omului, inclusiv în domeniul educației, a drepturilor sexuale și reproductive, a drepturilor minorităților și altele. Consolidarea cadrelor europene de incluziune a romilor, creează oportunități de remediere a excluderii sociale extreme a anumitor segmente ale populației de romi, dar opoziția locală poate submina sau bloca oportunitățile de reformă, dacă acestea nu sunt gestionate corect. Deficiențe de sistem continuă să dea naștere abuzurilor, în special în domeniul combaterii violenței în familie, anti-trafic și în alte domenii în care autoritățile de stat au obligații pozitive de a pune capăt maltrătarilor care au loc în afara instituțiilor statului. Reforma din sectorul justiției rămâne pe ordinea de zi, îmbunătățirea eficacității procedurilor judiciare decurgând, totuși, foarte încet. Sistemele de îmbunătățire a confidențialității și securității datelor cu caracter personal în cadrul sectorului sănătății, constituie un imperativ.

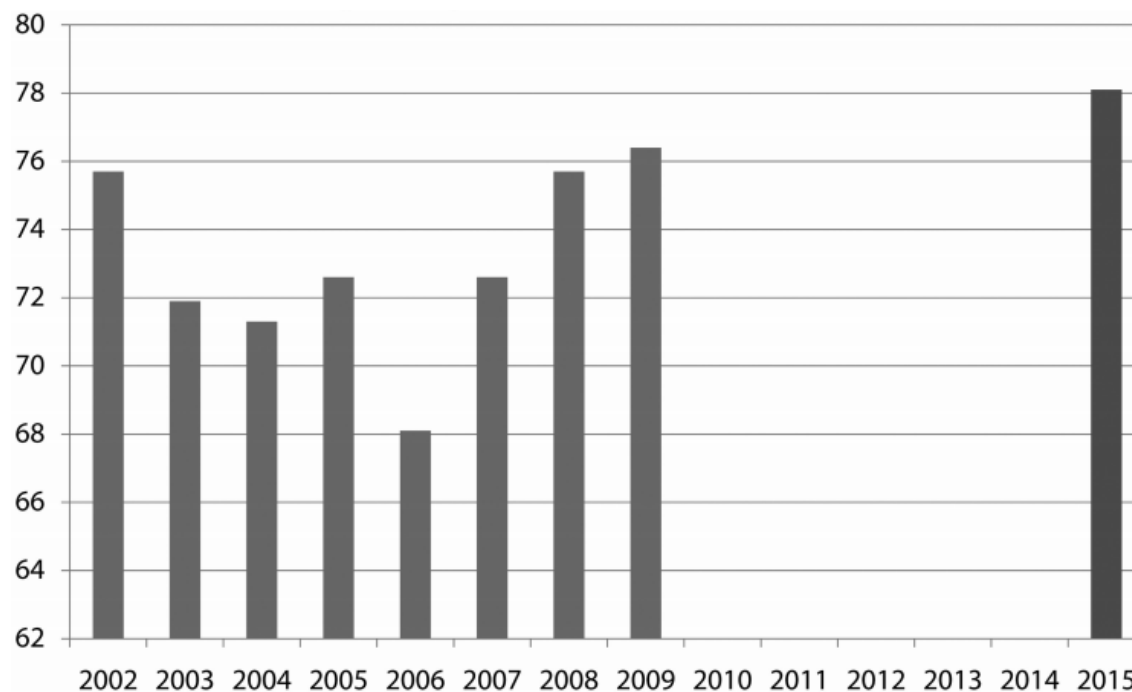
Promovarea și protecția drepturilor victimelor traficului de ființe umane prin intermediul sistemului de justiție, rămâne a fi o problemă gravă, din cauza persistenței corupției și a impunității în cadrul proceselor penale pe cazuri de trafic și alte cazuri aferente. Pentru a aborda aceste probleme, sunt necesare reforme ample, precum și consolidarea în continuare a capacităților instituționale. Pe de altă parte, este important de a continua extinderea geografică și consolidarea Sistemului Național de Referire și de a implementa Sistemului Informațional Integrat pentru gestionarea cazurilor de violență în familie, trafic de ființe umane, HIV, dizabilități și de protecție a copilului. Dificultățile cu care se confruntă refugiații în solicitarea de cetățenie, scoate în evidență necesitatea de a simplifica și mai mult acest proces, de a educa funcționarii și de a eficientiza sistemele birocratice pe care mulți oameni le consideră discriminatorii.

Deși numărul de copii în detenție s-a redus în 2010 la 75, ca urmare a Legii cu privire la Amnistie din anul 2008 și a utilizării tot mai extinse a măsurilor alternative, programele comunitare sau școlare orientate înspre prevenirea delincvenței juvenile, detectarea timpurie și referirea copiilor supuși riscului de a comite infracțiuni, sunt inefficiente sau nu există deloc. Legislația și politicile referitoare la copiii sub vârsta minimă pentru răspundere penală, rămân a fi prost definite.

Pentru a aborda provocările din sector, ONU va colabora îndeaproape cu partenerii europeni și alți parteneri internaționali, în eforturile de realizare a reformei drepturilor omului, precum și cu societatea civilă. Elaborarea programelor și realizarea acțiunilor de către ONU, se va baza pe recomandările formulate de organismele internaționale și europene de evaluare a situației drepturilor omului, inclusiv Evaluarea Periodică Universală (UPR), Evaluarea Organului Tratatului, Procedurile Speciale, precum și procesele de evaluare ale Consiliului Europei, după caz. ONU va continua să depună eforturi pentru consolidarea structurilor publice în domeniul drepturilor omului, cum ar fi instituția Ombudsmanului, precum și elementele ce țin de drepturile omului din sectorul justiției. ONU va continua să susțină activitatea societății civile și să consolideze sectorul ONG-urilor din domeniul drepturilor omului și cel al egalității de gen. Oficiul ONU din Republica Moldova va să profita

de discuțiile în curs de desfășurare pentru a elabora un proiect pilot de incluziune a romilor în cadrul UNDAF, care să coordoneze activitățile realizate la nivel de agenție (UNICEF, UNDP, UNFPA, ONU femei, OMS, OHCHR).

Diagrama 2: Salariul mediu al femeilor în raport cu bărbații

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

Cât privește egalitatea de gen, în special în sectorul privat, aceasta se așteaptă să joace un rol de frunte în următorii ani pentru o schimbare înspre creșterea salariului mediu al femeilor și a incidenței concediilor de paternitate luate de către tați. Este de așteptat să fie elaborat și implementat un sistem guvernamental de monitorizare a realizării drepturilor omului, în special ale femeilor, la locul de muncă. O agendă prioritară pentru politica de gen, trebuie să abordeze violența împotriva femeilor; o creștere a activelor economice ale femeilor și a accesului femeilor la resurse sau a controlului asupra acestora, cu accent asupra celor mai vulnerabile; consolidarea liderismului și influenței politice a femeilor; asigurarea eficacității gen a finanțării externe și interne pentru prioritățile de dezvoltare de gen și promovarea principiilor de bugetării sensibile la gen pentru finanțarea priorităților de dezvoltare de gen.

Tendința de creștere a numărului de solicitanți de azil, poate continua odată cu participarea eventuală a României în zona Schengen. Prin urmare, este important ca aparatul Republicii Moldova, competent în domeniul azilului și serviciul grăniceri, să acționeze de o manieră sensibilă pentru a se asigura abordarea adecvată a persoanelor aflate în nevoie.

De la aderarea Republicii Moldova în anul 2001 la Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și la Protocolul acesteia, eșecul de a emite Documentele de Călătorie prevăzute de Convenție, lasă refugiații, beneficiarii de protecție umanitară și apatrizii, fără

documentele necesare, deși presiunea internațională a fost însoțită de o mai mare hotărâre din partea guvernului de a aborda această lacună gravă. Au fost înregistrate puține progrese în găsirea unui adăpost adecvat pentru refugiați și beneficiarii de protecție umanitară. Guvernul se bazează pe sprijinul internațional pentru satisfacerea necesităților de bază, inclusiv hrană, îmbrăcăminte, obiecte sanitare și cheltuielile lunare pentru locuință. În timp ce Republica Moldova le-a acordat, într-un mod exemplar, solicitanților de azil dreptul legal la muncă, nu există programe guvernamentale prevăzute expres pentru a ajuta exilaților să se întrețină.

2.8 MEDIUL

Politicile de mediu vor juca un rol tot mai important: costurile economice, sociale și de sănătate ale degradării mediului, infrastructurii deteriorate și ale efectelor dezastrelor naturale și ale schimbărilor climaterice, se pare că vor rămâne a fi mari, în timp ce creșterea economică și dezvoltarea demografică vor spori și mai mult presiunea asupra mediului și resurselor naturale. În același timp, eficiența scăzută a alimentării cu energie și a consumului de energie, în toate sectoarele, nu este numai o povară apăsătoare asupra economiei naționale și a populației, ci constituie, de asemenea, o problemă de mediu. Potențialele de energie regenerabilă nu sunt bine exploatate încă. Mai mult decât atât, Republica Moldova are angajamente importante în cadrul mai multor acorduri multilaterale de mediu. Coerența mai mare cu standardele internaționale și apropierea de acquis-ul european de mediu, va rămâne o provocare în următorii ani și necesită instituții puternice și resurse pentru a asigurarea conformării și o prioritizare atentă a eforturilor.

Deși au fost înregistrate progrese în domeniul politicilor și în cel al legislației, ca și în alte sectoare, implementarea și executarea sunt încă ineficiente și vor depinde de un public bine informat și educat. Sistemele de monitorizare a mediului și accesul la informații sunt inadecvate, iar autoritățile de mediu au autoritate politică limitată și capacități reduse de a formula programe financiare clare.

Caracterul intersectorial al protecției mediului, al energiei, al pregătirii pentru dezastre și al reducerii riscurilor, solicită colaborare mai strânsă și sprijin mai bine coordonate din partea diferitor agenții ONU, inclusiv UNDP, care este în prezent singura agenție locală cu un program specific de mediu, UNEP, UNECE, ONUDI, UNICEF, OMS și altele.

Pentru a aborda provocările sectorului, agențiile ONU vor continua să susțină reformarea și modernizarea sistemului de management al mediului, inclusiv consolidarea instituțiilor și dezvoltarea capacităților – pentru managementul mediului la nivel central și local, pentru planificarea strategică și financiară, precum și pentru executare. Activitățile suplimentare prioritare vor include integrarea perspectivei de mediu, susținerea integrării ulterioare a considerentelor de mediu în politicile sectoriale de dezvoltare, elaborarea și utilizarea unor instrumente noi de guvernare, inclusiv pentru problemele transfrontaliere de mediu; și a

unor instrumente bazate pe piață și a unor mecanisme fiscale pentru managementul de mediu.

Promovarea emisiilor reduse și a dezvoltării rezistente la schimbările climaterice, va rămâne o temă centrală, inclusiv dezvoltarea cadrului de politică și a capacităților care să promoveze investițiile în tehnologiile și sectoarele prietenoase mediului și cu emisii reduse de carbon, deoarece aceasta contribuie la producția și consumul durabil și la crearea de locuri de muncă verzi. Un accent deosebit este pus pe implementarea pe larg a măsurilor de eficiență energetică, în special în sectorul locuințelor, precum și pe utilizarea surselor regenerabile de energie.

În cele din urmă, implicarea ONU în consolidarea managementului dezastrelor și a riscurilor climaterice, va continua de o manieră integrată, în baza lecțiilor învățate din intervențiile de urgență anterioare.

2.9 MUNCA, OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ, GENERAREA DE VENIT ȘI INVESTIȚIILE

Schimbarea și scăderea demografică, și migrația vor constitui o provocare pentru piața forței de muncă în ceea ce privește abilitățile și calificările disponibile. Fiind asociat cu îmbătrânirea populației, declinul demografic va avea un impact profund asupra bugetului asigurărilor sociale și a sistemului de protecție a sănătății. Instabilitatea politică poate inhiba continuu investițiile autohtone și străine, iar reducerea pe termen lung a remitențelor, poate contribui în continuare la dezvoltarea economiei neformale. Pentru a putea aborda aceste dificultăți de o manieră comprehensivă, vor fi necesare capacități consolidate de conexiune mai reușită între politicile economice, sociale și de ocupare a forței de muncă. Aspectele tematice care urmează să fie abordate, includ o creștere a flexibilității pe piața muncii, agenda privind munca decentă, prognoza pieței forței de muncă pe termen lung; plan de acțiune pentru ocuparea forței de muncă, politicile salariale, dialogul social și promovarea returnării migrantilor calificați. Trebuie să fie susținute și reformele menite să pună capăt hărțuirii sexuale la locul de muncă și să combată discriminarea pe piața forței de muncă, astfel încât să promoveze participarea romilor, refugiaților și a altor comunități minoritare, precum și a persoanele cu handicap.

Oportunități și condițiile de muncă în agricultură merită un interes deosebit, deoarece acest sector oferă aproximativ o treime din locurile de munca sau oportunitățile de generare a veniturilor la nivel național. Pe lângă subvențiile de stat, sectorul se bazează mult pe investițiile străine. Țara dispune de resurse limitate pentru subvenționarea sectorului agricol. Subvențiile sunt orientate în prezent înspre facilitarea modernizării sectorului, creșterea competitivității și a productivității, investițiile străine, calitatea produselor agricole, siguranța alimentară a populației, precum și înspre încurajarea creării de noi locuri de muncă în zonele rurale. Sistemul de subvenții, care a fost revizuit în anul 2010, se așteaptă să aibă un impact pozitiv asupra dezvoltării economice și sociale a zonelor rurale, reducând sărăcia prin generarea de venit. Integrarea europeană va domina o parte a

agendei de dezvoltare rurală. Este de așteptat ca Republica Moldova să avanseze în mod semnificativ în negocierile cu Uniunea Europeană vizavi de acordul profund și cuprinzător de liber schimb. Preferințele Comerciale Autonome acordate de către UE, nu permit exportul de produse moldovenești de origine animală, nici de animale vii, iar țara se poate folosi doar de contingentele tarifare pentru anumite produse. Aceste condiții noi vor avea impact asupra producției agricole din țară. Integrarea comercială europeană, necesită, de asemenea, o îmbunătățire în ceea ce privește siguranța alimentelor și a sistemelor de control al calității. Va fi necesară elaborarea unei strategii cu privire la siguranța alimentelor, care să se refere la securitatea chimică și biologică a produselor alimentare de origine animală și vegetală.

Drept răspuns la aceste schimbări, diversificarea piețelor externe constituie un factor esențial în reducerea dependenței produselor agricole moldovenești de piețele CSI. Îmbunătățirea accesului la piețe și dezvoltarea infrastructurii de piață, trebuie să fie abordate ținând cont de trei constrângeri majore: i) incapacitatea agricultorilor de a pune în aplicare standardele de calitate și de siguranță alimentară, ii) lipsa de facilități moderne pentru comerțul intern - rețea de piețe angro regionale, și iii) infrastructura post-recoltare subdezvoltată.

Pentru abordarea provocărilor sectorului, ONU va continua să sprijine dezvoltarea resurselor Guvernului în materie de negocieri pentru integrare europeană; activitățile ONU legate de dezvoltarea sectorului de semințe va constitui un domeniu de intervenție imediată, - sunt deja planificate diversificarea varietăților de soiuri de semințe rezistente la calamitățile naturale și îmbunătățirea sistemului de certificare a semințelor. Reforma și managementul agriculturii, constituie o parte a soluțiilor de creștere a productivității agricole, precum și de conservare a resurselor genetice vegetale și animale. Este, de asemenea, nevoie de suport și finanțare pentru politicile menite să îmbunătățească și să abilitaze mediul pentru investiții, dezvoltare rurală, afaceri agricole, introducerea de tehnologii inovatoare și bazate pe agricultură. Primul recensământ agricol, realizat cu sprijinul FAO, oferă informații viabile cu privire la structura agriculturii și va servi drept sursă de informare în procesul de elaborare a politicilor. UNCTAD, ca agenție de experți în sectorul de investiții, având și experiență anterioară în Republica Moldova, de susținere a reformei vamale și a revizuirii politicii de investiții, poate fi un partener valoros în aceste eforturi.

Cu scopul de a mobiliza resursele culturale pentru dezvoltare durabilă, va fi necesară continuarea cooperării instituționale și tehnice pentru consolidarea capacităților, cu un accent deosebit pe integrarea în cadrul politicilor naționale a legăturilor dintre diversitatea culturală, dialogul intercultural și dezvoltarea durabilă, pe promovarea unei abordări integrate a protecției patrimoniului, și pe protecția diversității culturale prin consolidarea capacităților naționale de implementare efectivă a actelor normative internaționale, cum ar fi convențiile UNESCO.

2.10 DESCENTRALIZAREA ȘI REINTEGRAREA

Descentralizarea puterii va rămâne o prioritate de bază în următorii cinci ani, în special ținând cont de capacitatea autorităților centrale și locale de a promova reforma descentralizării. ONU ar putea răspunde acestor provocări printr-un program cuprinzător. Legăturile cu politica de regionalizare ar asigura o mai bună coerență între implementarea politicilor la nivel național și local.

Reintegrarea țării rămâne un obiectiv fundamental. Provocările aferente se referă la lipsa unei viziuni comune asupra reintegrării în rândul părților interesate relevante, precum și în rândul societății în ansamblu. Acest lucru este amplificat de implicațiile geopolitice ale conflictului înghețat. Conflictul înghețat prelungit, are implicații diferite pentru populația care trăiește în regiunea transnistreană.

ONU este bine poziționată pentru a reduce decalajul în dezvoltare, prin promovarea unor proiecte care vizează dezvoltarea capitalului uman, contribuind astfel la crearea premiselor pentru integrarea reală a regiunii transnistrene în spațiul social, economic și informațional al Republicii Moldova. Independent de acțiunile sau măsurile întreprinse în pentru soluționarea finală, ONU este, de asemenea, bine poziționată pentru a urmări măsurile de consolidare a drepturilor omului în Transnistria.

Începând cu anul 2007, programele de dezvoltare și măsurile de consolidare a încrederii, care vizează îmbunătățirea cooperării între Chișinău și Tiraspol, au fost accelerate. Activitățile includ cooperare economică și comercială, proiecte de infrastructură, de transport, sănătate și asistență socială, justiție juvenilă, ajutor umanitar, și agricultură. În Transnistria, reacțiile au fost diferite, variind de la respingerea categorică de către activiști a independenței regiunii, până la o atitudine de genul "așteaptă și-ai să vezi" din partea grupurilor de interese mai progresive. Cu toate acestea, populația locală beneficiară, salută călduros activitățile implementate.

3. SOLICITAREA DE ASISTENȚĂ PENTRU DEZVOLTARE

Deciziile cu privire la caracterul și conținutul cooperării viitoare a ONU cu Republica Moldova, se vor baza pe trei tipuri diferite de solicitări: (1) solicitarea expresă legată de documentele strategice naționale, cum ar fi Strategia Națională de Dezvoltare de viitor; (2) solicitarea expresă de continuare a cooperării actuale a ONU; și (3) solicitarea implicită de cooperare pentru dezvoltare, care rezultă din analiza schimbărilor pe termen mediu în procesele de dezvoltare.

Descrierea generală de mai sus a contextului național de dezvoltare, a contextelor de dezvoltare sectorială și a provocărilor pentru dezvoltarea viitoare, precum și prezentarea posibilelor sectoare de activitate a ONU sau a domeniilor tematice de suport din partea ONU, duce la următoarele concluzii:

1. Au fost înregistrate îmbunătățiri importante ale rezultatelor dezvoltării din ultimii ani, multe dintre acestea fiind susținute de către ONU.
2. Accentul pe drepturile omului și pe includerea grupurilor vulnerabile, stabilite ca și priorități în UNDAF 2007-2011, a fost și rămân încă extrem de relevante în contextul dezvoltării Republicii Moldova.
3. Sunt realizări importante, care necesită în continuare consolidare; prin urmare, aceleași priorități vor fi continuate și în următorul ciclu UNDAF.
4. Integrarea în UE va fi dominantă în agenda de dezvoltare pentru viitorul apropiat, deschizând noi oportunități de dezvoltare pentru realizările în domeniul dezvoltării, susținute de către ONU.

Cu toate acestea, pe lângă Strategia Națională de Dezvoltare și solicitările și recomandările explicite sus-menționate pentru acordarea în viitor a sprijinului din partea ONU în țară, analiza prezentată în contextul de dezvoltare al țării și provocările sectorului duc la următoarele concluzii, care prezintă o solicitare implicită de sprijin în dezvoltare, inclusiv de activitățile suplimentare ale ONU.

5. Consolidarea rezultatelor de dezvoltare, necesită stabilitate. Stabilitatea în țară este încă sub amenințare din cauza polarizării politice. Promovarea dialogului politic, cu scopul de a reduce polarizarea și a consolida stabilitatea, poate fi un sector important pentru activitățile de pledoarie ale ONU.
6. Analiza țării a arătat că multe dintre realizările în domeniul creșterii și bunăstării, sunt supuse riscului, ca urmare a vulnerabilității sporite a țării. Acest fapt va fi abordat în viitor prin intermediul unor politici, care să sporească rezistența și să consolideze strategiile de adaptare și nu să abordeze doar ideea de reducere a vulnerabilității. Sporirea rezistenței și consolidarea strategiilor de adaptare, poate implica următoarele activități:
 - a. Înțelegerea rezistenței și a mecanismelor de adaptare la nivel de gospodărie, sector și guvern; aceasta implică existența unor strategii de urgență generale sau sectoriale, sau tematice, a planurilor și resurselor necesare;
 - b. Înțelegerea capacităților ONU de susținere a rezistenței și a mecanismelor de adaptare ale guvernului, sectorului sau gospodăriei; aceasta implică existența unui plan de urgență în interiorul ONU, referitor la modul de susținere în caz de șocuri externe.
 - c. Susținerea rezistenței și a mecanismelor de adaptare la nivel de gospodărie, ar putea implica acordarea unei atenții mai mari politicilor care duc la o schimbare de comportament și nu numai la extinderea sau îmbunătățirea furnizării de servicii.